

КЛАСИФІКАЦІЯ КРАЇН ЄС ЗА СТУПЕНЕМ ІНТЕГРОВАНOSTІ У СВІТОВІ ТОРГОВЕЛЬНІ ВІДНОСИНИ

*Задоля О.А.,
кандидат економічних наук, доцент
кафедри глобальної економіки
Університету імені Альфреда Нобеля*

Європейський регіон є чи не одним з найбільш інтегрованих як на регіональному, так і світовому рівні. Разом з тим, ступінь інтегрованості окремих країн у світовий ринок товарів та послуг всередині ЄС досить суттєво відрізняється. Про це, зокрема, можна судити на підставі розрахунку експортної та імпоротної квоти.

Окремі науковці роблять спроби визначити оптимальний розмір експортної чи імпоротної квот. Інколи вважається, що країни повинні орієнтуватися на експортну квоту у 35% від ВВП, оскільки саме вона дозволяє отримати потрібні вигоди від участі у міжнародному поділу праці, але одночасно й оберігає країну від надмірної залежності від зовнішніх чинників. Однак, як на наш погляд, така позиція є далеко не однозначною. По-перше, у 2019 р. лише 5 країн (з 28, які на той період були членами ЄС) підпадають під цей критерій (35%+ 5%). Тоді як значна частина країн, як аж ніяк не можна віднести не до розвинених (Австрія, Бельгія, Німеччина, Люксембург, Нідерланди, Швеція та інші), мають показники, що суттєві відрізняються від названого оптимуму.

По-друге, на нашу думку, пошук універсального «оптимального значення експортної чи імпоротної квоти», яке можна було б використати по відношенню до кожної країни, є безперспективним. Адже країни можуть використовувати абсолютно різні зовнішньоторговельні моделі. Наприклад Нідерланди, для яких імпорт не є значним джерелом покриття потреб внутрішнього споживання, використовує його як джерело наступного експорту. І проблеми, які можуть виникати з імпортом позначаються лише на обсягах заробленої маржі, але практично не впливають на внутрішнє споживання. І це не дивлячись на те, що як

експортна, так і імпортна квоти цієї країни по суті дорівнюють її ВВП. Інша справа, якщо за рахунок імпорту покривається якась критично важлива потреба (скажімо, у енергоносіях). Тоді навіть 10% квота може бути загрозливою для країни і перед нею реально постає проблема імпортозаміщення.

І по-третє, не можна не враховувати той факт, що якщо навіть припустити можливість існування такого оптимального показника, то він не може бути універсальним на завжди. Адже інтернаціоналізацію світового господарства поки-що зупинити не можливо.

На підставі динамічності зміни експортної квоти нами запропоновано здійснити групування країн-членів ЄС. У якості критерія віднесення до тієї чи іншої групи використано відсоткову зміну експортної квоти за 10 років (2010-2019 рр.). Якщо за цей період експортна квота зросла більш ніж на 20 відсоткових пунктів, то таку країну ми відносимо до країн з *надмірно динамічним нарощенням квот*. Сюди попали країни, які обрали роль посередництва у світовій торгівлі та систематично й швидкими темпами збільшують перш за все обсяги реекспорту (Люксембург, Словенія, Кіпр, Нідерланди). Така надмірна динамічність дійсно може нести в собі загрози, оскільки порушується універсальний принцип економічного розвитку – поступовість. Динаміка носить спекулятивний, погано передбачуваний характер, а тому може призводити до таких же швидких падінь.

Зміна в межах 10-20 відсоткових пунктів дозволяє говорити про країни з *динамічним нарощенням квот*. Ця група виявилася досить чисельною: сюди увійшли 9 країн. 6 із них – це постсоціалістичні країни, які через розширення зовнішньоекономічної діяльності намагаються отримати максимальний вигаш від міжнародного поділу праці (Чехія, Хорватія, Словаччина, Литва, Польща, Болгарія). Сюди також попали Греція та Португалія, які відновлюють свою позицію на світових ринках після відомих кризових ситуацій у них, а також Ірландія, яка практично

вичерпала потенціал збільшення експортних квот оскільки їх рівень і так є досить високим.

Країни з *помірним нарощенням квот* (збільшення від 4 до 10 відсоткових пунктів) переважно належать до таких, які послідовно та, можна сказати, планово розширюють свою експортну та імпорتنу діяльність. Саме вони більшою мірою відображають загальносвітову тенденцію до зближення темпів зростання ВВП та обсягів зовнішньоторговельної діяльності. Більшість з них уже досягла значної вигоди від зовнішньої торгівлі і її подальший розвиток є пропорційним зростанню нових можливостей.

Наступну групу можна назвати країнами зі *стабільними квотами* (за 10 років вони зросли в межах 4 відсоткових пунктів). Сюди увійшли країни з досить високим рівнем розвитку (Фінляндія, Франція, Бельгія, Швеція, Велика Британія). Хоча ці країни є активними учасниками міжнародної торгівлі, вони мають не досить високі показники експортної квоти через значні обсяги ВВП. Виключення становить лише Бельгія, яка на відміну від інших має більшою мірою спекулятивну модель зовнішньої торгівлі і досягла свого максимуму, а тому темпи зростання експортної квоти сповільнилися.

Останню групу склали дві невеликі країни: Естонія та Мальта, лише у яких відбулося *зниження як експортної, так і імпорتنї квот*. Особливо показовим є приклад Мальти, яка фактично є підтвердженням висловленої нами думки про перспективи, які чекають на країни зі спекулятивною моделлю зовнішньої торгівлі та надмірними темпами зростання квот.

Ми обмежилися класифікацією країн лише за критерії експортної квоти, оскільки дослідження показали досить тісний зв'язок між зміною експортної та імпорتنї квот. За нашими розрахунками коефіцієнт кореляції між зміною експортної та імпорتنї квоти за 2010-2019 рр. становить 0,812. Такий зв'язок можна вважати суттєвим, а тому висновки,

зроблені стосовно динаміки експортної квоти, можна з достатнім ступенем обґрунтованості поширити й на імпорتنу квоту.